

שבת זכור

זכירת עמלק במשימה יום-יומית ^{אוצר החכמה}

זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה לְךָ עַמְלֵק (דברים כה, יז)

בשבת שלפני פורים¹ קוראים בתורה את פרשת "זכור את אשר עשה לך עמלק"². התורה ציוותה עלינו לזכור בכל עת שישה דברים, ואלה שש ה'זכירות' שאנו אומרים בכל יום לאחר תפילת שחרית. יש להבין אפוא, מדוע על זכירת עמלק דווקא תיקנו קריאה מיוחדת בתורה?³

השאלה מתעצמת כשאנו משווים 'זכירה' זו ל'זכירות' האחרות. יש ביניהן זכירת מעמד הר-סיני, שהוא היסוד לכל התורה והמצוות; השבת, שהיא מהמצוות הכלליות⁴; מעשה העגל, המזכיר ליהודי את הצורך להישמר מכל חטא. לעומת כל אלה, זכירת מעשה עמלק היא לכאורה מצווה פרטית בלבד. מדוע דווקא לה נקבעה שבת מיוחדת, שגם נקראת על שמה - שבת 'זכור'?

חשיבות הזכירה

זאת ועוד: כל עניינה של הזכירה הוא כדי "שנעורר הנפשות במאמרים להילחם בו"⁵. אולם את המלחמה הממשית בעמלק נבצר מאיתנו לקיים כיום, משתי סיבות: (א) מצווה זו חלה רק "בהניח ה' לך מכל אויביך", כאשר כל ישראל יהיו על אדמתם⁶; (ב) כיום יש קושי לאתר את עמלק, מכיוון ש"כבר עלה סנחריב וכלכל את העולם"⁷.

(1) מסכת מגילה ל, א.

(2) סוף פרשת תצא (דברים כה, יז-יט).

(3) מגן אברהם סימן ס סעיף קטן ב.

(4) עיין ספר החינוך מצווה לב.

(5) ספר המצוות להרמב"ם מצוות-עשה קפט.

(6) במאמר חז"ל במסכת סנהדרין כ, ב. ובכמה מקומות.

(7) מנחת חינוך מצווה תרד.

אם-כן, לשם-מה כל הקריאה המיוחדת הזו על מצווה שאין לנו כיום אפשרות לקיימה?

מכאן מוכח שזכירת עמלק יש לה חשיבות בפני עצמה, ולאודווקא כתזכורת לקיום חלקו השני של הציווי - מחיית עמלק. ובאמת אלה שתי מצוות נפרדות⁸, בעלות גדרים נבדלים. למשל, מחיית עמלק חלה על הציבור ויש לה תנאים, ואילו מצוות זכירת עמלק מוטלת על כל יחיד בישראל, והיא תמידית⁹ - בכל מקום ובכל זמן. שכן היא עצמה דבר מרכזי וחשוב בחייו של יהודי.

עמלק הפנימי

מהותו של עמלק היא - "יודע את ריבוננו ומתכוון למרוד בו"¹⁰. הוא מתייצב נגד רצון ה' לא משום שחסרה לו הכרה בגדולתו של הקב"ה, אלא להפך - העובדה שהוא "יודע את ריבוננו" דווקא היא המביאה אותו לידי "מתכוון למרוד בו".

תכונה זו של עמלק קיימת גם בנפשנו פנימה. זו נקודה של מרידה, שלא יועילו לה הסברים על גדולת הבורא וגילוי אור אלוקי. למעשה, זה הרע האמיתי, שאין לו תקנה אלא ביעור והשמדה. עלינו לזכור זאת בכל עת, כדי לעקור מנפשנו את 'עמלק' הפנימי.

ללמוד ולא להתרגש

עמלק הפנימי "יודע את ריבוננו" - אין הוא מתנגד כל-כך לעצם הלימוד והידיעה בדבר גדולת הבורא, אולם הוא מתייצב בדרכנו כדי שהלימוד והידיעה לא יביאו אותנו לידי התרגשות, ובעיקר שלא נגיע לקבלת עול מלכות שמים.

מכאן חשיבותה הגדולה של זכירת עמלק, כי זו מלחמה יום-יומית שעל האדם לנהל בתוך נפשו - להילחם בעמלק הפנימי ולמחותו לגמרי. זו הקדמה לכללות עניין התורה, ועל-ידי זכירת עמלק בזמן הגלות נזכה לקיום מצווה זו גם כפשוטה, על-ידי המלך המשיח בגאולה האמיתית והשלמה.

(לקוטי שיחות כרך בא, עמ' 190)

(8) ספר המצוות להרמב"ם מצוות-עשה קפח.

(9) רמב"ם הלכות מלכים פרק ה הלכה ה.

(10) תו"כ בחוקותי כויד.